

Innspill fra arbeidsgruppe som har sett på utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning.

Arbeidsgruppen har bestått av:

Leder i Nasjonalt fagskoleråd, Arvid Ellingsen og rådsmedlemmene Tord Hauge (NHO), Pål Thygesen (Virke), Wictor Jensen (ONF), Synne Roald (FFF – Fagskolen , Kristiania), Ståle Ertzgaard (KS – Trøndelag FK) og Hans Gunnar Hansen (RFF).

**Utdanningstilbud i
høyere yrkesfaglig utdanning**
*Innspill til Kunnskapsdepartementet
Januar 2021*

FAGBREV

FAGSKOLE

YRKESVEIEN

FAGBREV

FAGSKOLE

NASJONALT FAGSKOLERÅD

Innledning

Kunnskapsdepartementet har etablert en prosjektgruppe som jobber med strategi for høyere yrkesfaglig utdanning (HYU). Prosjektet ønsker bistand fra Nasjonalt fagskoleråd til å vurdere problemstillinger knyttet til overganger til høyere yrkesfaglig utdanning.

Nasjonalt fagskoleråd vil takke for muligheten til å gi innspill til Kunnskapsdepartementets strategi for å gi innspill til ny strategi for høyere yrkesfaglig utdanning.

Nasjonalt fagskoleråd behandlet saken på sitt rådsmøte 8. desember 2020 og nedsatte en hurtigarbeidende arbeidsgruppe for å svare på spørsmålene fra Departementet. Arbeidet skal presenteres på rådsmøte 26. januar 2021 og sendes Departementet innen frist 1. februar 2021.

Kunnskapsdepartementet har altså bedt om innspill til overganger til HYU og har konkret bedt oss svare på følgende problemstillinger:¹

1. Er det per i dag gode nok utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning for de som har tatt fag- eller svennebrev fra videregående skole?
2. Er det begrensede eller for få tilbud innenfor de ulike yrkesfaglige utdanninger i Høyere yrkesfaglig utdanning (eller som mangler motstykke)?
3. Har det vært diskutert behov for utdanningstilbud for yrker som ikke bygger på fagbrev eller for de som bare har generell studiekompetanse?

Nasjonalt fagskoleråd vil bemerke at forespørselen med disse problemstillingene fra prosjektgruppen i Kunnskapsdepartementet er svært omfattende. Det er også satt en kort tidsfrist, og selv om det i brevet til fagskolerådet ikke er lagt ved analyser og tallmateriale, legger vi til grunn at dette finnes lett tilgjengelig i Kunnskapsdepartementet.

Det hadde vært en fordel for oss om departementet, med sine ressurser og oversikter, hadde oversendt en foreløpig analyse av egne vurderinger og tallmaterialet. Vårt svar vil derfor være begrenset, og vi ser frem til videre dialog om dette temaet når strategi for høyere yrkesfaglig utdanning legges frem.

Samtidig vil vi vise til at vi har et pågående arbeid der en arbeidsgruppe nedsatt av fagskolerådet skal levere en rapport om tilsvarende problemstillinger i løpet av våren 2021. Gruppen ledes av rektor på fagskolen i Viken, Eirik Hågensen og skal se nærmere på

Utvalgets mandat vil være å skissere en plan for opptrapping av antall studieplasser etter ulike kriterier (heltid vs deltid, nasjonalt vs regionalt behov etc) for å sikre en bedre balanse i fremtiden mellom yrkesrettet kompetanse og akademisk kompetanse. Videre skal gruppen sikre at en opptrapping av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar fagskolenes egenart og ikke fører til en akademifisering og si litt om hvordan en opptrapping og bedre balanse kan bidra til en videre utvikling mot et mer binært utdanningssystem.

---

¹ KD formulerte fire problemstillinger i sitt brev. Arbeidsgruppen under fagskolerådet har tatt seg den frihet å forenkle og avgrense dette til tre hovedspørsmål.

Denne arbeidsgruppen har levert en foreløpig rapport til Nasjonalt fagskoleråd, og vi vil ta med de foreløpige vurderingene i vårt innspill nedenfor.

Samtidig vil vi understreke betydningen av at en strategi for høyere yrkesfaglig utdanning lager en opptrappingsplan. En slik opptrappingsplan vil gjøre det mer forutsigbart for fagskolene å utvikle eksisterende og nye studietilbud, planlegge nyansettelser, kjøpe undervisningsmateriell og eventuelt finne undervisningsrom. På den måten kan fagskolesektoren vokse i ett fornuftig tempo med forutsigbarhet til å utvikle seg, samtidig som man ivaretar kvaliteten på eksisterende utdanninger.

1. Er det per i dag gode nok utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning for de som har tatt fag- eller svennebrev fra videregående skole?

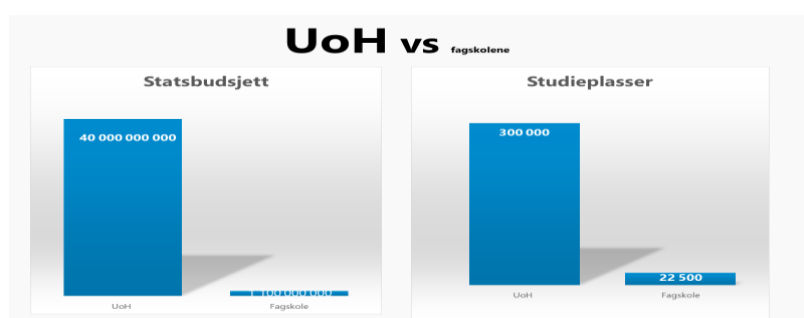
Nasjonalt fagskoleråd har lenge bedt om en generell opptrappingsplan for de yrkesfaglige utdanninger fra videregående skole. Vi viser her til det pågående arbeidet i arbeidsgruppen under Nasjonalt fagskoleråd.

Nasjonalt fagskoleråd er helt med regjeringen om det langsiktige målet med høyere yrkesfaglig utdanning. Det langsiktige målet er å bygge opp en sektor med flere solide fagskoler som har sterke fagmiljø, som kan svare raskt på nye kompetansebehov, og som kan være en viktig bidragsyter for å tette kompetansegapet i arbeidslivet.

Det er selvsagt viktig at en opptrapping og realisering av dette langsiktige målet blir gjort i tråd med arbeidsmarkedsbehov og at det er en politisk styring av en slik opptrapping.

Samtidig kan vi tenke oss at hvert fagbrev/yrke får sin fagskoleutdanning. Med tanke på at det finnes flere hundre fagbrev, så vil det være noen fagområder med langt større behov enn andre. Dette må man selvsagt ta hensyn til. Samtidig ser vi at fagskoler har etablert tilbud til relativt små fagområder, og at det kan være mulig å utvikle kvalitativt gode fagtilbud til både små og store faggrupper. Men for at fagskolene skal ha en mulighet til å utvikle nye fagtilbud, bør det etableres utviklingsmidler for dette.

Vi vil også vise til den ubalansen som finnes i dag i utdanningssystemet. Det kan illustreres med følgende bilde som viser litt av forskjellen i den politiske satsningen på høyere utdanning (universiteter og høyskoler) og høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoler):

Vi ser her at universitetene og høyskolene får tildelt over 40 mrd kroner over statsbudsjettet, samtidig som fagskolene i statsbudsjett for 2021 for første gang passert 1 mrd kroner. Tilsvarende har UoH nærmere 300 000 studenter og fagskolene har i år passert 22 500 studenter.

Det er en stor og stadig voksende ubalanse mellom akademisk og yrkesfaglig utdanning i Norge. 34 % av landets befolkning har universitets- eller høyskoleutdanning, bare 2,9 % har høyere yrkesfaglig utdanning, dvs. fagskole. Vi har 290 000 studenter i høyere utdanning og bare 16 000 i fagskoleutdanning, under halvparten av disse i offentlige (fylkeskommunale) skoler.

Skal høyere yrkesfaglig utdanning bli et reelt alternativ til UH-utdanning, trenger vi i tillegg til den faglige videreutviklingen som er på gang, også en vesentlig kapasitetsøkning, slik at ubalansen mellom akademisk og yrkesrettet utdanning kan rettes opp over tid.

Denne ubalansen var også Stortinget opptatt av da fagskolemeldingen ble diskutert i 2017:

Komiteen etterlyser en bedre balanse mellom yrkesfaglig og akademisk kompetanse. Yrkesfaglig utdanning har over tid blitt underprioritert. Den største ubalansen er på høyere nivå, noe som bidrar til lav status og søkning. Mens vel 30 pst. over 16 år har universitets- og høyskoleutdanning, har bare 1,4 pst. fagskole. Fagskolen er det yrkesfaglige motsvaret til universitets- og høyskoleutdanningene. Men skjevfordelingen i samfunnets satsing er tydelig.

Vi har tidligere vist til arbeidsgruppen som skal se på opptrapping av høyere yrkesfaglig utdanning. Arbeidsgruppen kan gi nyttige innspill til en fremtidig strategi for høyere yrkesfaglig utdanning. Arbeidsgruppen har foreløpig gitt følgende betraktninger om en fremtidig opptrapping:

- Fremtidige arbeidstakeres utdanningsvalg formes allerede i ungdomsårene når de velger videregående utdanning. I dag velger om lag 50 % av årskullene yrkesfag etter ungdomsskolen, men en mindre andel går ut med fagbrev, blant annet fordi de velger påbygg til studiekompetanse før læretiden.
- Den yrkesfaglige utdanningsveien skal ikke i fremtiden omtales som en utdanningsvei for de som ikke ønsker en lang, akademisk utdanning, eller for de skoleleie. Det skal betraktes som en utdanningsvei for de arbeidsvillige og for de med anlegg for praksis.
- Opptrapping av antall studieplasser og studieløp i høyere yrkesfaglig utdanning og et tydeligere utdanningsløp vil gi tydeligere alternativer for de som står overfor utdanningsvalg, og bidra til at flere får en arbeidslivsrelevant utdanning.
- Det vil også gjøre det mer attraktivt å fullføre et påbegynt yrkesfaglig løp på videregående nivå, fremfor å ta påbygg for å kunne ta annen høyere utdanning.

- Tar man med i betraktning at høyere yrkesfaglig utdanning har kortere varighet og gir rask adgang til arbeidsmarkedet, blir den samfunnsøkonomiske gevinsten enda større.
- Det må bli en bedre balanse i fremtiden mellom yrkesrettet kompetanse og akademisk kompetanse.
- Høyere yrkesfaglig utdanning bør tilføres 1.000 nye toårige studieplasser årlig i tre år, og deretter 2.000 studieplasser i ytterligere syv år, slik at sektoren tilføres totalt 17.000 toårige studieplasser i løpet av ti år.
- Med dagens studenttall i bunn vil sektoren da omfatte rundt 50.000 studenter årlig i 2030.

Nasjonalt fagskoleråd vil også vise til at rektorene på fagskolene står klar med egne opptrappingsplaner.

**→ og rektorene på fagskolene
står klare med opptrappingsplaner**

I Tromsø sier rektor Haugen at de har søkt om godkjenning for 5 nye utdanningstilbud med nærmere 150 studenter innen fag som Bim og velferdsteknologi. Disse er de nå usikre om de har økonomi til å starte opp.

I Trøndelag sier rektor Odd-Inge Strandheim at de planla 85 studieplasser innen arbeid med de yngste barna i barnehage, ledelse i sjøbasert akvakultur, sirkulær økonomi og ortopediteknikk.

I Sogn og Fjordane sier rektor Reidar Grønli at de planla 195 studieplasser innen melkeproduksjon med robotteknologi, velferdsteknologi, tradisjonsystring og digital helsefagarbeider.

I Hordaland sier rektor Torbjørn Mjelstad at de planla minst 140 studieplasser innen KEM, anlegg, RAS-teknologi lukket oppretts anlegg og innen trebåt restaurering.

I Vestfold og Telemark sier rektor Jens Chr. Thysted at de hadde søkt om ca. 120 nye studieplasser i fem nye utdanninger.

I Innlandet sier rektor Gard Tekrø Rolid at planla 150 nye studieplasser. De satser allerede hardt på industri, men ønsker å utvikle og modernisere dette ytterligere. De har allerede fagområdegodkjenning på bygg og ser mange muligheter for videre utvikling. De har også konkrete planer om å lage flere utdanninger innen helse og oppvekst. Og de satser på å utvikle nye studier innenfor «grønne fag» og landbruk.

I Viken sier rektor Eirik Hågensen at de planla over 300 studieplasser innen operativt og medisinsk arbeid i ambulansetjenesten, kirurgisk virksomhet, psykisk helsearbeid og rusarbeid, BIM-anlegg, elkraft, hotell og restaurantdrift og reiseliv og opplevelsesutvikling.

AOF Vestland hadde planlagt over 500 studieplasser innen Helse, miljø og sikkerhet, Effektivisering- og forbedringsledelse og Kontor, salg- og serviceledelse i tillegg til flere innen helse – og oppvekstsektoren.

Rektorene på fagskolene er altså klar for å trappe opp med over 1500 studieplasser. Vi har 80 offentlige og private fagskoler i Norge. Det er ikke tvil om at fagskolene kan trappe opp med langt mer enn 1000 studieplasser. Særlig fordi rektorene har gitt konservative anslag.

Eksemplene fra de ulike rektoren på noen fylkeskommunale fagskoler er selvsagt ikke uttømmende. Men de illustrerer at fagskolene er klar for å trappe opp utdanningstilbudene både i bredden og i dybden.

Samtidig har vi ikke kommet inn på geografisk fordeling. Det er jo ofte slik at enkelte fagskoletilbud i en region, ikke finnes i andre regioner. Ett eksempel på dette kan være i Hedmark fylke. I dette fylket er det mye sysselsetting i skogbruk, samtidig så finnes det ikke utdanning innenfor skogbruk, bærekraft og grønt skifte.

I en gjennomgang av hvilke tilbud som mangler på fagskolene, må man derfor både se på bredde, dybde og geografi.

Avslutningsvis kan vi også vise til fremveksten av bransjeprogrammene, der fagskolene har fått en helt sentral rolle. En beskrivelse av disse programmene finnes på hjemmesiden til Kompetanse Norge. Vi har i dag 11 bransjeprogram og de har altså utviklet mange nye utdanningstilbud innenfor en rekke yrker og bransjer som tidligere manglet et slikt tilbud. Det finnes også flere andre bransjer som fortsatt mangler et tilbud i dag. Dette bør Kunnskapsdepartementet utrede nærmere, for å komme frem til gode fagskoletilbud til et bredere spekter enn i dag.

2. Er det begrensede eller for få tilbud innenfor de ulike yrkesfaglige utdanninger i Høyere yrkesfaglig utdanning (eller som mangler motstykke)?

Det generelle inntrykket er at det i for liten grad er helhetlige utdanningsløp fra videregående yrkesfaglig nivå til høyere yrkesfaglig nivå. Skal HYU bli den naturlige utdanningsveien, er det behov for å gjøre et grundigere arbeid knyttet til å avdekke behovene for slike utdanninger for ferdigutdannede fra videregående nivå. For at HYU skal videreføre og styrke statusen som «arbeidslivets utdanning», må vi samtidig ikke miste arbeidslivets behov av syne i vår streben etter å bygge helhetlige utdanningsløp i en yrkesfaglig søyle i utdanningssystemet.

Vilbli.no viser en stor diversitet i fag- og yrkesopplæring på videregående nivå (fyo). Sett opp mot tilbudet innen HYU, er det et gap. Fagskolene er forholdsvis tunge innen en del tekniske utdanninger (bygg/anlegg, elektro og delvis TIP), men ut over dette er det ikke svært mye. Innen maritime utdanninger er HYU den naturlige videreutdanning for mange. For helse, oppvekst, merkantile og kreative fag, er det en del tilbud. Med blikket snudd andre veien, er det også tydelig at det finnes en god del høyere yrkesfaglige utdanninger som ikke er forankret i FoY, se f.eks. Utdanning.no.

Det finnes i dag 10 ulike Yrkesfaglige utdanningsprogram:

Bygg- og anleggsteknikk

Håndverk, design og produktutvikling

Elektro og datateknologi

Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign

Helse- og oppvekstfag

Informasjonsteknologi og medieproduksjon

Naturbruk

Restaurant- og matfag

Salg, service og reiseliv

Teknologi- og industrifag

Statistikken viser at det finnes for få utdanningstilbud for de som har tatt fag- eller svennebrev innenfor en av de 10 ulike yrkesfaglige utdanningene.

Konkrete eksempler på fagbrev som mangler et motsvar innen HYU kan også være fag innenfor grønt skifte, som solcelle og vindkraft. Men det er også manglende videreutdanningsmuligheter innenfor bilbransjen og helsesektoren. Slik kunne vi fortsatt. Men vi har ikke hatt kapasitet til å se nærmere på om dette er tilfelle innen alle fagbrevene man kan ta i ett yrkesfaglig utdanningsprogram. Bare innenfor teknologi- og industrifag finnes det over 50 fagbrev man kan ta. Det er åpenbart at alle disse ikke er dekket i HYU.

Nasjonalt fagskoleråd har videre sett litt på noen tall som kan illustrere sammenhengen mellom yrkesfaglige utdanningsprogram og yrkesfaglige utdanninger i HYU. Vi vil presentere dette i følgende tabeller:

Antall som har fullført fagbrev innenfor utdanningsprogrammene på VGS og antall studenter på Fagskolene

2018-19	Antall fra VGS med fagbrev	Studieplasser på fagskolene i HYU	Avvik
Totalt	27 250	16 150	11 100
Bygg og anlegg. Teknikk og industri. Elektro og data.	13 050	7 700	8 150
Helse- og oppvekst	7 500	4 700	2 800
Service og samferdsel	4 050	1550	2 500
Resturant og matfag	1 200	50	1 150
Design og håndverk	725	1950	1 225
Naturbruk	700	200	500

9

Tabellen indikerer tydelig at det er flere yrkesfaglige utdanningsprogram i VGO som ikke har videreutdanninger innen HYU – eller hvor det er store avvik mellom antallet som uteksamineres i VGO og kapasitet innen HYU. Et godt (eller kanskje mer grelt) eksempel er differansen mellom uteksaminerte i restaurant og matfag i VGO og antall plasser i HYU, men differansen er jo enda større i «typiske» HYU -områder som bygg og anlegg, elektro og helse/oppvekst.

Sysselsatte, arbeidsstyrke og ledige. Etter utdanningsnivå. SSB.

	Arbeidsstyrke 2035	Sysselsettingsbehov 2035
Videregående studieforberedende	346 000	- 41 000
Videregående yrkesfag	754 000	- 88 000
Bachelorutdanning	992 000	168 000
Masterutdanning	443 000	124 000

10

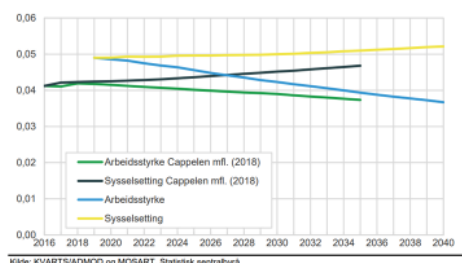
Tabellen viser at fremtidens sysselsettingsbehov vil bli størst for arbeidskraft som har videregående yrkesfag. SSB skriver i sin fremtidsanalyse at også fagskoleutdanning er tatt med i denne fremtidsprognosen. Det er uansett ingen tvil om at yrkesutdanning er den utdanningen det vil bli størst behov for i fremtiden.

Dette ser vi også tydelig når vi går inn på det ulike fagområdene. Vi har bare sett på helsefag og tekniske fag.

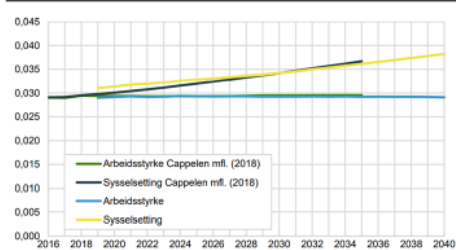
Fremtidig sysselsetningsbehov – helsefag

Figur 5.12 Framskrivning av arbeidsstyrke og sysselsetting for personer med videregående opplæring i helse- og omsorgsfag. Andel av samlet arbeidsstyrke

Arbeidsstyrken (blå linje) er **mindre** enn sysselsetningsbehovet (gul linje) = må utdanne flere

Figur 5.13 Framskrivning av arbeidsstyrke og sysselsetting for pleie- og omsorgsfag på bachelornivå. Andel av samlet arbeidsstyrke

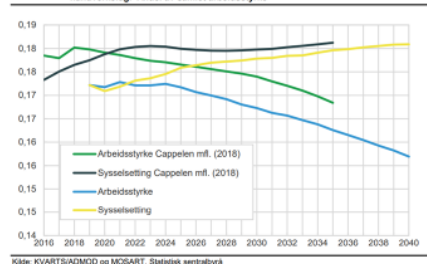

Arbeidsstyrken (blå linje) er **mindre** enn sysselsetningsbehovet (gul linje) = må utdanne flere

Tabellene som her hentet fra SSBs fremtidsanalyse, viser at det er et stort behov for økt utdanning innen helsefag. Dette gjelder både for pleie- og omsorgsfag for personer med videregående opplæring i helse- og omsorgsfag og på bachelornivå, så er det ingen tvil om at arbeidsstyrken er mindre enn sysselsetningsbehovet for de med utdanning fra yrkesfag. I konkrete tall snakker vi er om en underdekning på - 35 000 pleie- og omsorgsfag for personer med videregående opplæring i helse- og omsorgsfag og - 20 000 for personer med innen helsefag på bachelornivå frem til 2035.

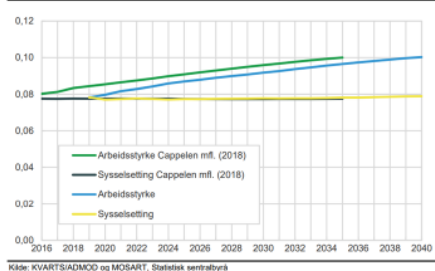
Fremtidig sysselsetningsbehov – tekniske fag

Figur 5.6 Framskrivning av arbeidsstyrke og sysselsetting for personer med videregående yrkesfag innen elektrofag, maskinfag og mekaniske fag, bygg og anlegg og håndverksfag. Andel av samlet arbeidsstyrke

Arbeidsstyrken (blå linje) er **mindre** enn sysselsetningsbehovet (gul linje) = må utdanne flere

Figur 5.7 Framskrivning av arbeidsstyrke og sysselsetting for realister og teknologer med høyere utdanning. Andel av samlet arbeidsstyrke

Arbeidsstyrken (blå linje) er **større** enn sysselsetningsbehovet (gul linje) = må utdanne mindre

Vi ser denne tendensen enda tydeligere innenfor tekniske fag. Her er arbeidsstyrken vesentlig lavere enn sysselsetningsbehovet for personer med videregående yrkesfag innen elektrofag, maskinfag og mekaniske fag, bygg og anlegg og håndverksfag. Samtidig ser vi det motsatte bildet for realister og teknologer med høyere utdanning.

I konkrete tall snakker vi er om en underdekning på - 50 000 innenfor de med videregående yrkesfag innen elektrofag, maskinfag og mekaniske fag, bygg og anlegg og håndverksfag. Tallene for realister og teknologer med høyere utdanning viser en balanse mellom arbeidsstyrken og sysselsettingsbehovet.

3. Har det vært diskutert behov for nye studietilbud for yrker som ikke bygger på fagbrev eller for de som bare har generell studiekompetanse?

Dette er en problemstilling som tidligere ikke har vært diskutert i Nasjonalt fagskoleråd. På generelt grunnlag kan man tenke seg flere hundre yrker som ikke bygger på fagbrev, men som man kunne utviklet et studietilbud til på fagskolene. For det er klart at det finnes en rekke yrker i dag som mangler en utdanningsvei, både i form av fagbrev og som en videreutdanning på en fagskole. Dette krever imidlertid en mer grundig utredning.

Et eksempel kan imidlertid være fra Trøndelag er studiet Kart og oppmåling ved Trøndelag høyere yrkesfagskoles avdeling i Gauldal. Dette studiet ble etablert med bakgrunn i et tydelig behov fra både offentlig og privat sektor når utdanningen ble faset ut på videregående nivå i forbindelse med reform 94.

Et generelt svar på dette spørsmålet vil trolig være knyttet til og forankret i hva arbeidslivet har av kompetansebehov. Disse vil også i framtida variere mye og dukke opp på områder der det ikke finnes tilbud på videregående nivå.

Med de fleksible ordningene/rammene som er under etablering, vil HYU være riktig nivå å legge slike utdanninger til siden fagskolene klarer å snu seg mye raskere enn det som er mulig på VGO.

Og med et fokus på at det faktisk er konkrete kompetansebehov i arbeidslivet som skal dekkes, vil vel ikke UoH være det mest aktuelle nivået å legge slike utdanninger til. Dette bringer oss også over i neste del av problemstillingen.

Det finnes i dag en rekke fagskoletilbud for særlig de som bare har generell studiekompetanse fra videregående skole. Det er særlig de private fagskolene høyskolene som har utviklet mange utdanningstilbud innenfor dette området. De opplever at både elever fra VGS og studenter fra UoH kommer til fagskolene fordi de ønsker en mer praktisk utdanning, eller som et påbygg etter bachelor og master. En videre vekst i slike tilbud må vurderes i forhold til at slike utdanninger ofte er basert på studieavgift. Etterspørselen vil derfor være begrenset av økonomiske årsaker.

Men erfaringene fra både private og fylkeskommunale fagskoler er at de får stadig flere studenter fra UoH som ønsker en kort og yrkesrettet utdanning.

Faktum er at i universitets- og høyskolesektoren er det under 70 prosent av hvert årskull som fullfører en grad. Med andre ord; av studenter som startet i 2011 hadde mer enn 30 prosent ikke fullført en grad etter åtte år (ref. SSB). Av de om lag 50.000 som startet på et universitet eller høyskole i 2011 er det altså om lag 16.000 som ikke har fullført en utdanning derfra. Noen av disse studentene hadde trolig hatt en bedre utdanningsvei gjennom høyere yrkesfaglig utdanning.

Feilvalg av utdannings- og yrkesvei koster samfunnet dyrt, noe som blant annet er løftet frem i det nye Kompetansebehovsutvalgets (2020-2026) mandat.

Nasjonalt Fagskoleråd anbefaler derfor at prosjektgruppen forsterker arbeidet med å styrke overgangen fra universitetet til fagskole – det vil gi de som tar feilvalg en bedre mulighet til å ta en kortere og mer praktisk rettet utdanning. Slik sett kan de som har generell studiekompetanse og som har valgt en akademisk utdanning gis et løp i en mer yrkesrettet utdanningsvei. Hvilken vei og overganger må vi diskutere nærmere.

Avslutningsvis vil Nasjonalt fagskoleråd peke på en problemstilling som henger nært sammen med den som prosjektgruppen selv har formulert. Skal man styrke HYU for de med generell studiekompetanse. Implisitt i dette ligger det kanskje en tanke om at flere bør velge en kort og yrkesrettet utdanning, fremfor en lang og akademisk utdanning.

Overvekten av akademisk utdanning blir bare større etter som våre høyskoler forsvinner inn i universitetene og deres profesjonsutdanninger blir bachelor- og mastergrader. Mens det er omkring 80 000 studieplasser for høyere utdanning i Oslo, har Fagskolen i Oslo knapt 700 studenter. Her, som i regionene, må utbyggingen av den yrkesfaglige utdanningen få høyere prioritet.

Det trengs mange flere studieplasser i fagskolen, spesielt for toårige og etter hvert også for treårige studieløp. Fagskolene trenger utviklingsmuligheter som kan gjøre høyere yrkesfaglig utdanning til et attraktivt alternativ til en bachelor- eller mastergrad. Vi må få et bredere utdanningstilbud til ungdom som ønsker å kvalifisere seg for en god og meningsfylt jobb. Dette bør også gi grunnlag for personlig utvikling og for aktiv medvirkning i samfunnet.

Den offentlige utredningen om fagskolen fra 2014 tok sikte på å gjøre fagskolen til en yrkesrettet utdanning som sammen med universitets- og høyskoleutdanningen kunne inngå i en overordnet utdanningspolitikk på tertiært nivå. Slik har det ennå ikke blitt, til tross for stortingsmelding i 2017 og ny lov om høyere yrkesfaglig utdanning i 2018.

Andre land i Europa har satset på å supplere sine lange universitetsutdanninger med kortere, yrkesrettete utdanninger (*higher vocational education, professional bachelors*).² I Danmark tilbyr *erhvervsakademiene* 2-årige *erhvervsakademiuddannelser* og 3½-årige *professionsbacheloruddannelser* innenfor it-faglige, merkantile og tekniske områder, design, serviceproduksjon, helsefag og ledelse. Utdanningene foregår i tett samspill med arbeidslivet, oftest rettet mot jobb i små og mellomstore bedrifter.

Også de danske *professionshøyskolene* utdanner *professionsbachelors*, mest på områder som er et offentlig ansvar, som ergoterapeut, ernæring og sunnhet, laborant, lærer, sykepleier og administrasjonsbachelor. Alt i alt har Danmark et mye større tilbud av korte, yrkesrettede høyere utdanninger enn vi har i Norge.

Hele tertiær sektor i Danmark omtales som *videregående uddannelser* og studentene er likestilte. Danmark benytter ett felles poengsystem (ECTS) for

---

² <http://www.michaeljournal.no/i/2019/09/Høyere-yrkesfaglig-utdanning-på-europeisk-nivå>

erhvervsakademiene, profesjonshøyskolene og universitetene. Høyere yrkesfaglig utdanning og UH-utdanningene er deler av ett felles system for høyere utdanning. Slik burde det bli også i Norge.

Når vår nye lov om høyere yrkesfaglig utdanning nå åpner for treårig fagskoleutdanning, må dette også innebære at slik utdanning blir akseptert som likeverdig med treårig høyskoleutdanning og innplasseres på høyskolenivå (NKR-nivå 6). Slik sett ser vi konturene av en høyere yrkesfaglig utdanning på bachelornivå.

Denne utviklingen skjer samtidig som at de tidligere distriktshøyskolene eller regionale høyskolene har utviklet seg til universiteter eller blitt fusjonert inn i eksisterende universiteter.

I et historisk perspektiv ser vi derfor at de tidligere toårige og kortvarige profesjonsutdanningene har utviklet seg til treårige bachelorutdanninger og femårige mastergradsløp. Det er en pågående diskusjon om at dette har ført til en akademifisering, med mindre vekt på erfaringsbasert kunnskap.

Nasjonalt fagskoleråd ser disse utviklingstrekkene, og viser til at stadig flere mener de tidligere korte og yrkesrettede profesjonsutdanningene og høyskolene etterlater seg et tomrom som kan fylles av fagskolene. Men det er viktig at en slik utvikling skjer i dialog med universitetene, slik at vi kan forsterke overgangen mellom universitetene og fagskolene begge veier.

Avslutningsvis vil Nasjonalt fagskoleråd peke på behovet for at Norge utvikler et binært utdanningssystem hvor høyere yrkesfaglig utdanning utgjør en egen søyle parallelt med dagens høyere akademiske utdanning.